

Kryteria i procedura wyboru sędziów sądów powszechnych w wybranych państwach europejskich

Dowiedz się więcej na www.ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Wybór tematu niniejszej publikacji nie jest przypadkowy, lecz jest podyktowany zmianami prawa w Polsce, które budzą duże wątpliwości nie tylko w polskim środowisku prawniczym, lecz także na arenie międzynarodowej. Chodzi w szczególności o zmianę zasad powoływania członków Krajowej Rady Sądownictwa, która jest w polskim systemie prawnym ciałem odpowiedzialnym za powoływanie i awansowanie sędziów. Zgodnie z art. 187 ust. 1 Konstytucji RP, Krajowa Rada Sądownictwa składa się z: 1) Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Ministra Sprawiedliwości, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego i osoby powołanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej; 2) piętnastu członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych; 3) czterech członków wybranych przez Sejm spośród posłów oraz dwóch członków wybranych przez Senat spośród senatorów.

Do czasu nowelizacji ustawy z 12.5.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa¹ piętnastu członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych wybierali sędziowie. Mieli oni zatem decydujący głos w zakresie powoływania sędziów oraz ich awansów.

Ustawa z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa² zmieniła te zasady. Obowiązujący dziś art. 9a ust. 1 KRSU stanowi, że to Sejm wybiera spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych piętnastu członków Rady. Zmiana ta oznacza, że piętnastu członków KRS wybierają dziś politycy, a nie sędziowie. Skutkiem tej zmiany jest to, że polskie środowisko sędziowskie nie jest dziś reprezentowane w KRS. Wprawdzie w obecnym składzie KRS zasiadają sędziowie, ale nie są oni wybrani przez sędziów, lecz przez Sejm. Reforma ta oznacza, że sędziowie utracili decydujący wpływ na powoływanie sędziów w Polsce. Wprowadzony w życie art. 9a ust. 1 KRSU jest zdaniem wielu prawników sprzeczny z art. 187 ust. 1 Konstytucji RP. Wprawdzie art. 187 ust. 1 Konstytucji RP nie określa *expressis verbis* podmiotu, który dokonuje wyboru sędziów w polskim systemie prawnym, lecz badając intencje ustrojodawcy oraz inne przepisy Konstytucji, nie ulega wątpliwości, iż to sędziowie powinni wybierać piętnastu członków do KRS. Należy podzielić stanowisko byłego Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego prof. *Adama Strzembosza* oraz byłego Prezesa Trybunału Konstytucyjnego prof. *Andrzeja Zolla*, którzy we wspólnym oświadczeniu wydanym po wyborze nowego składu KRS stwierdzili,

¹ Tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 84 ze zm.

² Dz.U. z 2018 r. poz. 3.

„(...) że obecna KRS, powołana w nowym składzie nie posiada kompetencji nadanej Radzie przez Konstytucję RP, a zatem jej uchwały z samej swej natury są nieważne. Wobec tego wszystkie skutki tych uchwał w postaci powołania na stanowiska sędziowskie i awansowania do wyższych sądów przyszłości będą musiały być, co najmniej poddane weryfikacji co do merytorycznej zasadności³”.

Są to bardzo mocne słowa, które pokazują, w jak głębokim kryzysie znajduje się obecnie polski system prawny. Nie jesteśmy obecnie w stanie przewidzieć, czy ten kryzys będzie się pogłębiał i jak długo będzie on trwał. Powodem troski są nie tylko niekonstytucyjne przepisy znajdujące się w ustawie o KRS, lecz także całkowity brak merytorycznej dyskusji w Polsce na temat tego, jaki system gwarantuje wybór najlepszych kandydatów na urząd sędziowski, a przecież to pytanie powinno być najważniejsze w tej debacie. Kluczowym punktem w polskiej debacie jest natomiast kwestia, kto ma decydować o powołaniu sędziów, a nie to, jakie kryteria i jaka procedura ma zapewnić wybór najlepszych sędziów. Należy podkreślić, że poprawa funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości możliwa jest jedynie poprzez poprawę systemu wyboru sędziów, który będzie transparentny i oparty na jasnych kryteriach. Oprócz tego konieczna jest odpowiednia procedura, która spowoduje, że pozamerytoryczne czynniki będą odgrywały marginalną rolę w procesie wyboru sędziów.

Niniejsza publikacja ma na celu przekazanie rzetelnej wiedzy na temat tego, jakie kryteria i procedury obowiązują w zakresie wyboru sędziów w innych państwach europejskich. Przedstawia ona referaty wygłoszone na konferencji, która odbyła się w dniu 16.3.2018 r. we Frankfurcie nad Odrą. Mam także nadzieję, że materiał zawarty w tej książce przyczyni się również do uporządkowania debaty publicznej w Polsce, w której bardzo często padają argumenty dotyczące wyboru sędziów w innych państwach bez uwzględnienia kontekstu prawnego, instytucyjnego i kulturowego. Moje doświadczenie w zakresie prac prawno-porównawczych dobitnie wskazuje na to, że nie ma nic gorszego niż wybiórcza komparatystyka prawna używana w celach politycznych. Poza tym należy uwzględnić fakt, że w polskiej literaturze brakuje badań, które pokazywałyby, jakie różnice występują w systemach europejskich w zakresie wyboru sędziów. Niniejsza publikacja ma na celu wypełnienie tej luki w polskim piśmiennictwie prawniczym.

Prof. nadzw. dr hab. *Maciej Małolepszy*
Europejski Uniwersytet Viadrina
i Uniwersytet Zielonogórski

³ https://www.rp.pl/Sedziowie-i-sady/303079951-Oswiadczenie-prof-Zolla-i-prof-Strzem-bosza-uchwaly-nowej-KRS-sa-niewazne.html?fbclid=IwAR3b2S8qr_S8X1iA503_-HLF_9uyWDLlBatqIi5MO06fDCZ_pm-e8T-JOxw, dostęp: 14.6.2019 r.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl